Зовнішнє незалежне оцінювання 2013 року з української мови та літератури
(Основна сесія № 2)
Частина 1
Українська мова

1. На третій склад падає наголос у слові
А підошва
Б периметр
В кропива
Г однаковий

2. Префікс *з-* треба писати в усіх словах рядка
А ..ціпити, ..палити, ..чинити
Б ..хопити, ..цідити, ..чистити
В ..садити, ..чепити, ..варити
Г ..сувати, ..пиляти, ..чесати

3. Спільнокореневим до слова ***гора*** є
А горечко
Б горянка
В горючий
Г гороскоп

4. Лексичної помилки НЕМАЄ в рядку
А чинний закон
Б пам'ятний сувенір
В вільна вакансія
Г несподіваний сюрприз

5. Неправильно утворено форму слова у варіанті
А хочуть долучитися
Б менш досвідчений пілот
В на твоїм моніторі
Г тривалих подорожів

6. Прийменник помилково вжито в реченні
А Гол забили через помилку центрального захисника.
Б Завдяки бурі зруйновано багато автомобільних доріг.
В Забудову здійснено згідно з ухвалою міської ради.
Г Літня екзаменаційна сесія триває аж до липня.

Прочитайте текст і виконайте завдання 7—10.

(1) На календарі вже весна. (2) Хоча снігу не/має, про/те надворі ***мороз пробирає по спині...*** (3) Простую собі лісом, ***опустивши голову до/долу*** і лише зрідка оглядаючись навкруги. (4) Аж ось поміж деревами щось, схоже, забіліло... (5) Це підсніжники перші провидці весни, що не побоялися холоду. (6) Вони підняли свої голівки, неначе мовчки сповіщаючи: як/би не лютувала зима, весна ***не за горами***. (7) І так мені радісно стало на серці, ***мов на світ народився***, кудись зникли і холод, і мороз.

7. Вставне слово є в реченні
А другому
Б третьому
В четвертому
Г п'ятому

8. З-поміж сполучень слів тексту фразеологізмом НЕ є
А мороз пробирає по спині
Б опустивши голову до/долу
В не за горами
Г мов на світ народився

9. Окремо в тексті треба писати сполуку слів
А не/має
Б про/те
В до/долу
Г як/би

10. Пунктуаційну помилку допущено в реченні
А другому
Б третьому
В четвертому
Г п'ятому

11. Однакова кількість звуків і букв у всіх словах рядка
А господиня, кузня, їдальня
Б віщунка, йоржик, беззоряний
В прощає, паляниця, обов'язковість
Г пробудження, ящик, тріщить
Д тьохкає, колючий, творіння

12. Обидва слова, подані в дужках, можливі за змістом у реченні
А Це фахівець найвищого класу — справжній ***(профі, профан)***.
Б Наша невеличка група здійснила ***(екскурс, екскурсію)*** центром Тернополя.
В Цей ***(абонент, абонемент)*** дає нам право відвідувати басейн щосереди.
Г Передвиборча ***(компанія, кампанія)*** була в самісінькому розпалі.
Д Протягом ***(століть, сторіч)*** український Степ належав кочовикам.

13. М'який знак на місці крапок НЕ треба писати в усіх словах рядка
А багрянец.., чіткіс..ть, п'ят..десят
Б вагаєш..ся, скрин..ці, ослін..чик
В русал..чин, спитаєш.., нен..чин
Г хустин..ці, тіт..чин, хар..ків'янин
Д радіст..ю, лан..цюг, різ..бяр

14. Спрощення приголосних позначається на письмі в усіх словах рядка
А водоочис..ний, свис..нути, перс..ні, корис..ливий
Б захис..ник, студен..ський, корис..но, облас..ний
В пристрас..ний, щас..ливий, шіс..надцять, об'їз..ний
Г зліс..ний, аген..ство, особистіс..ний, перехрес..ний
Д капос..ний, контрас..ний, доблес..ний, тиж..невик

15. Правильно написано всі займенники в рядку
А ніщо, будь-який, де-котрий, ніскільки
Б дехто, ніякий, скільки-небудь, абищо
В будь-що, якийсь, аби-хто, що-небудь
Г нічий, хто-небудь, де-який, будь-чий
Д будь-хто, якийсь, ніякий, хто-зна-що

16. Правильно утворено жіноче ім'я по батькові
А Юрійовна
Б Ігоревна
В Марковна
Г Валерієвна
Д Андріївна

17. Правильно узгоджено прикметник з іменником
А десяткова дріб
Б далека путь
В наукова ступінь
Г нестерпна біль
Д хронічна нежить

18. Неправильною є відмінкова форма числівника в рядку
А ***Р. в.*** трьохсот п'ятдесяти шести
Б ***Д. в.*** трьомстам п'ятдесяти шести
В ***Зн. в.*** триста п'ятдесят шість
Г ***Ор. в.*** трьомастами п'ятдесятьма шістьма
Д ***М. в.*** (на) трьохсот п'ятдесяти шести

19. Граматичну помилку допущено в рядку
А милуватися чудовим світанком
Б запропонувати вам перелік
В дивуватися з його поведінки
Г наслідувати відомій актрисі
Д стосуватися моїх приятелів

20. Через дефіс треба писати всі прислівники в рядку
А в/тричі, колись/то, хтозна/куди
Б по/людськи, як/небудь, як/найбільше
В віч/на/віч, по/домашньому, будь/де
Г де/не/де, в/цілому, по/четверте
Д до/речі, без/кінця/краю, далеко/таки

21. Перед виділеним сполучником і після нього НЕ треба ставити коми в реченні (розділові знаки пропущено)
А Явори й долини залила імла ***і*** несміливі й кволі встали зорі.
Б Я кличу сонце ***і*** припале сріблястим порохом з долин воно пливе.
В Нависло хмар глухе склепіння ***і*** шурхаючи крилами об них летять чайки.
Г Тихий сон стуляє вії розігнавши давні мрії ***і*** втопивши їх в журбі.
Д Сивим туманом оновило велетні-дерева ***і*** навіває сум така картина.

22. Відокремленим означенням можна замінити підрядне речення в рядку
А Ледь-ледь тремтять губи, що посиніли від холоду.
Б Знову бачу синицю, що перелітає з гілки на гілку.
В Ми зустріли Степанову бабусю, яка купувала фрукти.
Г Це був тільки сон, що наснився навесні.
Д Радують око різнобарвні квіти, що ростуть на клумбі.

23. Складнопідрядне речення з підрядним мети утвориться, якщо до речення ***«На початку травня ми поїхали до Криму ...»*** додати
А незважаючи на погану погоду.
Б так що відпочинок був цікавий.
В тому що були вихідні дні.
Г через задушливі дні в Києві.
Д щоб відвідати ботанічний сад.

24. Доберіть синоніми.

Слово	*Синонім*
1 абсолютний	**А** справжній
2 автентичний	**Б** сучасний
3 автономний	**В** самостійний
4 аналогічний	**Г** схожий
	Д цілковитий

25. Доберіть приклад до кожного випадку вживання тире.

Випадок уживання тире	*Приклад*
1 тире між підметом і присудком	**А** Найбільше у світі любив він осінь — природи солодку зрілість.
2 тире при однорідних членах речення	**Б** Дівчина внесла оберемок майористих квітів — до цього похмура кімната враз ожила.
3 тире при відокремленій прикладці	**В** Зацвіла тендітно-біла конвалія в гаю, а сонячні кульбабки — біля ставу.
4 тире в неповному реченні	**Г** Класична пластика, і контур строгий, і логіки залізна течія — це справжньої поезії дороги.
	Д Зображення флори і фауни: квітів, дерев, тварин — свідчать про обожнення природи нашими предками.

26. Доберіть приклад до кожного виду речення.

Вид речення	*Приклад*
1 означено-особове	**А** Сади свій сад, плекай свої надії.
2 неозначено-особове	**Б** Старезний, густий, предковічний ліс на Волині.
3 узагальнено-особове	**В** Раніше в Україні на щодень пекли житній хліб.
4 безособове	**Г** Чесне діло роби сміло.
	Д Пахне гіркотою осені.

27. Доберіть приклад до кожного типу речення.

Тип речення	*Приклад*
1 складнопідрядне	**А** Небо вночі чисте, і видно, як падають зорі.
2 складносурядне	**Б** Що в пісні співається, те в житті збувається.
3 складне безсполучникове	**В** Красна пташка своїм пір'ям, а людина — знанням.
4 складне з різними видами зв'язку	**Г** Голос у нього гучний і спочатку завжди впевнений.
	Д Люби музику — вона облагороджує твої думки і почуття.

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).
Ти явилась мені – і здалося, ***(1)що*** світ помолодшав ***(2)навколо (3)на*** тисячу ***(4) літ***.
А сполучник
Б прийменник
В числівник
Г прислівник
Д іменник

Чарівна скринька

(1-8) Понад 10 років тому у світі з'явилася така собі «чарівна скринька» − сайт, який змінив уявлення про інформацію та доступ до неї…Назва цього сайта − Вікіпедія. Він докорінно вплинув на життя школярів, студентів, журналістів − загалом тієї частини людства, яка потребує постійного й зручного доступу до найрізноманітнішої інформації. Поступово відходять у минуле багатотомники традиційних енциклопедій, багатогодинні походи в бібліотеки, колекціонування довідників і словників. Адже практично кожнісінький факт можна знайти в одній з мільйонів статей, розміщених у Вікіпедії – універсальній багатомовній безплатній веб-енциклопедії.

(9-17) Заснували проект Джиммі Вейлз і Ларрі Сенґер. Разом вони розробили формулу успіху Вікіпедії. Вейлз вирішив зробити її відкритою для редагування кожним охочим, а Сенґер запропонував використати для цього вікі – так називають сайти, які дають змогу користувачам змінювати зміст і програмне забезпечення (гавайською мовою «вікі» означає «хуткий»). Отже, 2001 року англомовну Вікіпедію було офіційно запущено, а вже 2007 року вона подолала позначку два мільйони статей, ставши найбільшим довідником в історії людства. Проект став джерелом натхнення для численних імітацій, проте жодній так і не вдалося наблизитися в популярності до оригіналу.

(18-21) Реальних конкурентів Вікіпедія справді не має. За даними дослідників, нині це сьомий найпопулярніший сайт у світі. Енциклопедія має 280 мовних версій, на чотирьох із яких (англійській, німецькій, французькій і нідерландській) – понад мільйон статей.

(22-30) Проект живе на пожертви та завдяки неоплачуваній праці тисяч волонтерів. Перший збір коштів оголосили, щоб купити ноутбук для волонтера, який згодом став першим директором з технічних питань. З роками потреби енциклопедії зросли – тепер вона має понад 50 оплачуваних працівників і мусить підтримувати роботу сотень серверів. Наприкінці 2010 року Вікіпедія, уже вкотре провівши кампанію зі збору добровільних внесків, змогла отримати 16 мільйонів доларів – більше й за коротший термін, ніж будь-коли раніше. Середній розмір пожертви становив усього 22 долари, хоча енциклопедія отримує й більші гранти, наприклад, два мільйони доларів 2010 року від Ґугл.

(31—38) Утім симпатикам і творцям Вікіпедії рано спочивати на лаврах. Спостерігачі зазначають, що темпи додавання нових статей значно сповільнилися. Причиною може бути те, що вже наявні на сьогодні статті описують більшість відомих людству фактів. Паралельно, однак, відбувається й процес відпливу редакторів-добровольців, завдяки яким проект виявився успішним. Критики наголошують, що Вікіпедія стає дедалі ексклюзивнішою: статті та правки нових редакторів змінюють або скасовують частіше, ніж тексти елітної групи постійних редакторів. Це відлякує новачків, а отже, не сприяє появі нових статей.

(39-45) Натомість багатьох науковців той факт, що будь-яка людина може анонімно виправити статтю, написану фахівцем, украй обурює. А чимало викладачів узагалі забороняють своїм студентам використовувати Вікіпедію, бо вважають її ненадійним джерелом інформації. Саме «антиелітаризм» проекту призвів 2002 року до розриву між Вейлзом і Сенґером, якого обурював брак поваги до експертів. За словами останнього, він не зміг змиритися з тим, що «в проекті була отруйна соціальна й політична атмосфера».

(46-51) Україномовна Вікіпедія з'явилася 2004 року і на сьогодні нараховує понад 400 тисяч статей. За статистикою, українська Вікі є найпоширенішим і найбільшим енциклопедичним ресурсом українською мовою. Це свідчить передусім про самовіддану працю українських вікіпедистів. Станом на кінець 2012 року 156 тисяч зареєстрованих користувачів української Вікіпедії зробили принаймні одне редагування.

(52-59) Загалом же сучасний стан розвитку «чарівної скриньки» характеризується справжнісінькими війнами: представники різних націй намагаються підняти свою мовну версію якнайвище в рейтингах. На щастя, це той випадок воєнних дій, коли запеклі битви для кожної зі сторін закінчуються перемогою: результатом суперництва стає не руйнування, а поширення знань, завдяки чому «чарівна скринька» ніколи не перетвориться на «скриньку Пандори», адже її відкриття робитиме знання доступнішим, що, є надія, сприятиме розвитку кожної нації зокрема й людства загалом, а отже, злагоді у світі.

За Д. Губенком, журнал «Український тиждень», 569 слів

29. З тексту можна зробити висновок, що перевагами Вікіпедії порівняно з традиційними енциклопедіями є все перераховане, ОКРІМ
А можливості звернення до джерела будь-коли
Б відсутності суворої експертизи змісту статей
В зручності роботи з потрібними матеріалами
Г універсальності інформації, яку можна знайти

30. Наявне в тексті протиставлення ***«чарівна скринька» / «скринька Пандори»*** може бути інтерпретоване як протиставлення за значеннями
А відкритість / закритість
Б знання / невігластво
В доступність / таємність
Г злагода / розбрат

31. Говорячи про ***«антиелітаризм»*** (рядки 39-45) як політику, що лежить в основі стратегії творення Вікіпедії, автор має на увазі
А доступність інформації з веб-енциклопедії для будь-яких прошарків населення
Б низьку якість веб-енциклопедії через відсутність фахового редагування статей
В рівність усіх у праві створювати й редагувати будь-які статті веб-енциклопедії
Г відсутність поваги до експертів і віддання переваги анонімному редагуванню

32. У тексті немає мікротеми
А заборона доступу до Вікіпедії
Б конфлікт «батьків» Вікіпедії
В популярність Вікіпедії у світі
Г проблеми розвитку Вікіпедії

33. Факт про те, що середній розмір пожертви на Вікіпедію становить усього 22 долари (рядки 22-30), автор наводить, щоб
А поінформувати читачів про Вікіпедію як доволі прибуткову справу для організаторів
Б засвідчити, що цей проект підтримує чимало простих людей, розуміючи його користь
В показати, що сайт Вікіпедія не гребує навіть найменшими сумами для свого розвитку
Г підтвердити думку про Вікіпедію не як про бізнес-проект, а як про добровільну справу

34. Засобом міжфразового зв’язку між другим і третім реченнями тексту є
А займенник
Б вставне слово
В прислівник
Г лексичний повтор

35. Загальною темою тексту є розповідь про
А історію випадкової появи Вікіпедії
Б поширення Вікіпедії в усьому світі
В стан українського варіанта Вікіпедії
Г Вікіпедію від її появи й до сьогодні

36. Для тексту характерним є поєднання ознак стилів
А наукового й офіційно-ділового
Б офіційно-ділового й публіцистичного
В публіцистичного й наукового
Г художнього й наукового

Частина 2
Українська література

37. Словами ***«Ой Морозе, Морозенку...»*** починається
А календарно-обрядова пісня
Б суспільно-побутова пісня
В балада
Г історична пісня
Д дума

38. Видатний український державний діяч, пам'ятник якому ви бачите на фото, є персонажем твору
А «Contra spem spero!»
Б «De libertate»
В «Intermezzo»
Г «За світ встали козаченьки»
Д «Україна в огні»

39. Сюжет «Енеїди» Іван Котляревський запозичив у
А Гомера
Б Овідія
В Горація
Г Шекспіра
Д Вергілія

40. Автором першого в українській літературі історичного роману є
А Панас Мирний
Б Пантелеймон Куліш
В Микола Куліш
Г Іван Котляревський
Д Григорій Сковорода

41. ***«Утни, батьку, щоб нехотя / На весь світ почули, / Що діялось в Україні, / За що погибала, / За що слава козацькая / На всім світі стала! / Утни, батьку, орле сизий!»*** – звертався Тарас Шевченко до
А Івана Вишенського
Б Григорія Сковороди
В Пантелеймона Куліша
Г Івана Котляревського
Д Григорія Квітки-Основ'яненка

42. Карпо Адамович Тобілевич був прототипом головного героя твору
А «Мартин Боруля»
Б «Максим Гримач»
В «Камінний хрест»
Г «Кайдашева сім'я»
Д «Земля»

43. Марко Вовчок — це псевдонім
А Л. Косач
Б О. Кандиби
В М. Фітільова
Г М. Вілінської
Д П. Губенка

44. У творі «Кайдашева сім'я» слова ***«Діло з грушею скінчилося несподівано. Груша всохла, і дві сім'ї помирилися. Й обох садибах настала мирнота й тиша»*** є
А розв'язкою
Б експозицією
В зав'язкою
Г розвитком дії
Д кульмінацією

45. ***«Як я люблю тебе без тями,***
Як мучусь довгими ночами
І як літа вже за літами
Свій біль, свій жаль, свої пісні
У серці здавлюю на дні», – звертається до коханої ліричний герой вірша
А Миколи Вороного
Б Олександра Олеся
В Івана Франка
Г Павла Тичини
Д Максима Рильського

46. Біблійну притчу про Каїна і Авеля нагадують сюжети обох творів у рядку
А «Місто», «Лісова пісня»
Б «Момент», «Україна в огні»
В «Земля», «Подвійне коло»
Г «Гайдамаки», «Я (Романтика)»
Д «Різдво», «Маруся»

47. Українське слово в умовах імперії названо «скутим орлом» у поезії
А Івана Франка
Б Лесі Українки
В Миколи Вороного
Г Олександра Олеся
Д Тараса Шевченка

48. ***«Драматичне роздвоєння реальності та ідеалів, внутрішній конфлікт революціонера, який потрапляє у витворену революційними ідеями пастку»*** розкриває твір
А «Я (Романтика)»
Б «Шаланда в морі»
В «За мить щастя»
Г «Intermezzo»
Д «Момент»

49. ***«Як могутній центр тяжіння, що круг нього крихітними планетами обертаються села, вічні супутники його руху, і часточки їх, потрапивши в розпечену атмосферу цього сонця, мусять пристосовуватися до нових умов тиску й підсоння»*** – так сприймав місто
А Мусій Половець
Б Мина Мазайло
В Степан Радченко
Г Григорій Многогрішний
Д Сашко Діденко

50. ***«Як син, тобі доземно уклонюсь, і чесно гляну в чесні твої вічі»***, – звертається до свого народу
А Василь Стус
Б Василь Симоненко
В Євген Маланюк
Г Андрій Малишко
Д Володимир Сосюра

51. ***«Має крилами Весна***
Запашна,
Лине вся в прозорих шатах,
К серпанках і блаватах...
Сяє усміхом примар
З-поза хмар,
Попелястих, пелехатих» -
так змалював прихід весни
А Олександр Олесь
Б Микола Вороний
В Богдан-Ігор Антонич
Г Василь Симоненко
Д Євген Маланюк

52. ***«Серцем передчуваю, що українізація – це спосіб робити з мене провінціала, другосортного службовця і не давати мені ходу на вищу посаду»***, – розмірковує персонаж твору
А Остапа Вишні
Б Валер'яна Підмогильного
В Олександра Довженка
Г Олеся Гончара
Д Миколи Куліша

53. ***«Неси мене, коню... коли б хоч не пізно…***
Шляхи перекриті... і варта не спить...
Якщо я впаду – неврятована пісня,
задушена пісня в петлі захрипить!» -
з такими думками поспішає до гетьмана з такими думками поспішає до гетьмана
А Лесько Черкес
Б Мартин Пушкар
В Гриць Бобренко
Г Іван Іскра
Д Яким Шибилист

54. Порівнює поезію із ***«сонцем оранжевим»***, яке ***«щомиті якийсь хлопчисько відкриває для себе»***,
А Василь Стус
Б Ліна Костенко
В Дмитро Павличко
Г Андрій Малишко
Д Іван Драч

55. ***«Це була наша друга Україна, синку... І назви наші люди подавали тут свої, сумуючи за рідним краєм: Київ, Чернігівка, Полтавка, Україна, Катеринославка, Переяславка тощо»***, — розповідає героїня твору
А «Земля»
Б «Тигролови»
В «Місто»
Г «За мить щастя»
Д «Україна в огні»

56. Наприкінці XX століття діяло літературне угруповання
А «Молода Муза»
Б «Молодняк»
В «Пропала грамота»
Г «МАРС»
Д «Ланка»

57. Установіть відповідність між назвами творів одного автора.

Назва твору	*Назва твору*
1 «Гімн»	**А** «Чого являєшся мені у сні»
2 «Як добре те, що смерті не боюсь я»	**Б** «Ви знаєте, як липа шелестить...»
3. «Мені однаково»	**В** «О земле втрачена, явися!»
4. «Contra spem spero!»	**Г** «Лісова пісня»
	Д «Заповіт»

58. Установіть відповідність між жанром і персонажем твору.

Жанр твору	*Персонаж твору*
1 балада	**А** Бондарівна
2 поема	**Б** Максим Ґудзь
3 повість	**В** Іван Дідух
4 роман	**Г** Мелашка Балаш
	Д Датан

59. Установіть відповідність між персонажами того самого твору.

Персонаж твору	*Персонаж твору*
1 Мокій Мазайло	**А** дядько Лев
2 Антоніо Пальма	**Б** Уля Розсоха
3 Мавка	**В** Леся Черевань
4 Петро Шраменко	**Г** Христя Хуторна
	Д Оверко Половець

60. Установіть відповідність між письменником і висловлюванням про нього.

Письменник	*Висловлювання*
1 Остап Вишня	**А** ***«Серед його тюремних творів для мене найдорожчі його інтимні поезії, його відчайдушне вміння знаходити для душі місце всюди — в найкарколомніших знущаннях, у найбезпросвітнішому мороці сучасності»***
2 Василь Стус	**Б** ***«Залюбки маскувався під «простачка», який здебільш з усім погоджується, але від нього повівало казковим «дурником», перед яким пасують мудреці і королі. Такого «простака» грає він і в автобіографії»***
3 Григір Тютюнник	**В** ***«Український театр дістав свою найкращу комедію, може, свою єдину комедію, якщо властивістю комедії вважати легкість, грайливість, ритмічність, грацію на підложжі глибокого, але тільки натякненого змісту»***
4 Микола Куліш	**Г** ***«Поет жив у час, що заправив генія на роль блазня. І поет згодився на цю роль... Він обрізав усякі живі контакти, замінивши їх цілком офіційною інформацією. У цих умовах поет міг тільки конати, а не рости»***
	Д ***«Його новели і повісті суворі, витримані у вищих вимогах правди життєвої і художньої, автор не заграє зі світом, з героями й з істиною, письмо його точне, вивірене, ощадливе, часто новели нагадують мовби гравюри на сталі»***

Частина 3
Власне висловлення

61. Прочитайте наведений текст.

Прислів'я мовить: ***«Моя хата скраю — нічого не знаю».***
Дехто вважає, що можна жити, не переймаючись чужими клопотами, суспільними проблемами, а віддавши себе служінню сім'ї, дбаючи про благополуччя своїх близьких і рідних. Багато ж хто переконаний, що повноцінним є життя з турботою про інших.
Як має ставитися до цього людина, прагнучи до щасливого життя?

Викладіть Ваш погляд на цю проблему.
Сформулюйте тезу, наведіть два-три переконливі аргументи, що найкраще підтвердять Вашу думку. Проілюструйте Ваші міркування посиланнями на приклади з художньої літератури чи інших видів мистецтва (зазначте автора й назву твору, укажіть проблему, порушену митцем, художній образ, через який проблему розкрито, наведіть цитату з твору тощо), історичними фактами або випадками з життя. Не переказуйте змісту художнього твору, не давайте повної характеристики образів. Сформулюйте висновки.
Роботу запишіть на *бланку* **Б**. У разі потреби використовуйте чернетку.
Орієнтовний обсяг роботи — 1 сторінка (200 — 250 слів). Текст обсягом до 100 слів екзаменатори не перевірятимуть.